

DJURENS VÄRLD

Svenska Djurskyddsföreningens medlemstidning | Nr 4 2023

Hotet mot grisarna

afrikansk svinpest och djurskyddet

Hundar på krogen

blir allt vanligare

Seger för minkarna

när uppfödning upphör

Först ut i vår faktaserie om rödlistade arter i Sverige är den vackra fjällräven. Den är bedömd som starkt hotad (EN) vilket betyder att det finns få individer kvar. Ett allt varmare klimat är förödande för fjällräven på sikt, även om det har gått lite bättre för den på senare tid tack vare intensiva bevarandeåtgärder.

Text: Louise Cederlöf

Så Fjällräven är anpassad till ett arktiskt klimat vilket bland annat syns genom hårbeklädda trampdynor och tät isolerande päls. Pälsen är i regel vit på vintern och brun på sommaren, men blåsvart päls året runt förekommer också. De lever i par och ungarna föds i maj/juni efter parningen i början av mars. En hona kan få upp till 18 valpar men mer vanligt är fem till tio per kull.

Stigande temperaturer på grund av klimatförändringar gör att arten har fått det tufft. Ett mildare klimat gör att rödräven breder ut sig och konkurrerar ut fjällräven. Den senare kan ta över revir och lyor, och döda både vuxna fjällrävar och valpar. Rödräven är också möjlig spridare av rävskabb. Klimatet påverkar även tillgången på fjällrävens huvudföda negativt: fjälllämmel och andra

smågnagare. Under rikliga lämmel- eller sorkår föds många fler fjällrävar, men topparna blir allt glesare.

Vid 1900-talets början kunde det vid goda år finnas runt 10 000 individer. Efter intensiv jakt totalfredades fjällräven 1928 men har aldrig riktigt återhämtat sig. På senare år har intensiva skyddsåtgärder införts vilket har gjort att populationen nu har ökat. Ett exempel på åtgärder är foderautomater med torrfoder för hundar. Sedan 2010 har även riktad skydds jakt på rödräv använts för att öka antalet fjällrävar. 2022 blev ett framgångsår med drygt 160 registrerade kullar och man räknar med att det nu finns över 550 individer i Sverige och Norge. Dock överlever endast en av tio valpar sin första vinter, även vid god födotillgång. ■

Fakta fjällräv (*Vulpes lagopus*)

Ordning: Rovdjur, carnivora

Familj: Hunddjur, canidae

Utbredning i Sverige: Jämtland och Västerbotten

Längd: Ca 45-67 cm + svans 25-54 cm

Vikt: 1,5-8 kg

Livslängd: 5-8 år

Källor: SLU Artdatabanken, Naturskyddsföreningen, WWF

Innehåll

- 04 Aktuellt på djurskyddsfronten
- 07 Gästkrönika
- 08 Reportage – Hundar välkomnas
- 12 Reportage – Afrikansk svinpest
- 16 SDF tipsar – Fågelmatning
- 17 Gåvotack
- 18 Barnens sida – Guldhamster
- 19 Korsord
- 20 På spaning i naturen – Sidensvans

Bli medlem

Ett medlemskap i Svenska Djurskyddsföreningen innebär att du är en röst för djuren.

Medlemsavgift för 2023: 200 kronor.

Ungdom t.o.m. 18 år: 100 kronor.

Årsbetalande juridisk person: 1 500 kronor.

Stödjande medlem: 100 kronor.

**Betalning sker till plusgirokonto 55 99 85-7
märk betalningen med namn och adress.**

Djurens Värld nr 4 2023

Medlemstidning för Svenska Djurskyddsföreningen. Utkommer med fyra nummer per år.

Ansvarig utgivare

Lillemor Wodmar

Redaktör

Louise Cederlöf

Formgivning

Stjärntryck, Stockholm

E-post

djurensvarld@djurskydd.org

Kommunikationsstrategi

JCW Hållbar Kommunikation

Redaktionskommitté

Louise Cederlöf

Linda Devine

Niklas Lundberg

Boel Sandros

Lillemor Woodmar

Tryckeri

Stjärntryck, Stockholm

ISSN

0291-1545

Omslagsfoto

Mostphotos

Foto

Mostphotos om inget annat anges.

Djurens Värld trycks på miljövänligt papper.

Kontakta Svenska Djurskyddsföreningen

Besöksadress:

Sandsborgsvägen 55,

122 33 Enskede

Expeditionstid, måndag–torsdag: 09.00-15.00.

Lunchstängt: 11.30-12.30.

Expeditionstid, fredag: 09.00-13.00.

Telefon: 08-783 03 68

Hemsida: www.djurskydd.org

E-post: info@djurskydd.org

Varför drar alltid djurskyddet kortaste strået?

Kära medlemmar,

De senaste åren har den ena krisen avlöst den andra, både i Sverige och resten av världen. Flyktingvägen 2015 följdes av flera år av pandemi och nedstängning. Knappt hade restriktionerna lyfts förän ett krig bröt ut i vår närhet. Här på hemmaplan har dessutom gängkriminalitet blivit ett allt större problem. Följer man med i nyhetsrapporteringen är det lätt att få intrycket att vi måste välja. Staten måste välja mellan försvar och beredskap ELLER bibehållna anslag till areella näringar och förbättrade villkor för försöksdjur. Lantbrukare kan inte ha råd med BÅDE dyrare diesel OCH att ha djur på bete.

I årets budgetförslag har regeringen dragit in medlen till Sveriges 3R-center som arbetar för att ersätta, minska och förfinna djurförsök. Jordbruksverket förväntas fortsätta sitt arbete med att minska plågsamma djurförsök, men kommer inte att få någon finansiering för detta. Det här är en del av de stora generella besparingar som görs, för att bland annat kunna ge mer pengar till försvar och rättsväsende.

Samtidigt strävar Sveriges mjölkbönder efter att kunna konkurrera prismässigt med mjölkproducenter i andra EU-länder. När bränslekostnaderna ökar och skördarna slår fel är det svårt att få lönsamhet, och flera lantbruksföretag upphör eller går i konkurs. Svensk lagstiftning innebär att personalkostnaderna är högre och att det ställs större krav på djurutrymmena. Uppvärmningen är också dyrare på våra breddgrader.

Dessutom har vi en lag som säger att djur ska ges utlopp för sina naturliga beteenden. Där ingår betesrätt för kor som en viktig del. Just nu pågår ett försök med målet att ta reda på om kor verkligen mår bättre på bete jämfört om de går inne året om - trots att otaliga studier redan har visat detta. Nästa steg blir att luckra upp betesrätten eller ta bort den helt. Anledningen är att bete påverkar lönsamheten: En ko på bete mjölkar lite mindre, och betesgång kan därför kosta mellan 200 och 550 kr per ko och år (enligt rapport från Jordbruksverket från 2014). Å andra sidan är hon friskare, och framför allt gladare, när hon går på bete.

Man får intrycket att vi måste välja bort djuren. Att djurvälstånd är en lyx vi inte har råd med i kristider. Men i själva verket är kostnaderna för en god djurvälstånd förvånansvärt låga. Orsaken till att man skär ner på djurskyddet är en helt annan: för att det är enkelt. ■

Boel Sandros, vice ordförande
och sakkunnig SDF

Skriv under för korna!

Sverige är det enda land i världen där det är lag på att alla nötkreatur över sex månader (förutom tjurar) måste ges möjlighet att beta utomhus på sommaren. Nu vill flera tunga aktörer i samhället begränsa den rätten. Därför har SDF tillsammans med flera andra organisationer startat en kampanj med tillhörande namninsamling. Hjälpt oss värna betesrätten genom att skriva under kampanjen på: [Jagvillbeta.nu](https://www.jagvillbeta.nu) En längre text om hotet mot mjölkorna finns i förra numret av Djurens Värld, nr 3 2023. ■

Norsk dom mot osund hundavel

De rättsliga turerna i Norge om avel av cavalier king charles spaniel har nu nått sitt slut. Efter år av överklaganden från båda parter - Dyresbeskyttelsen och Norges kennelklubb - kom i oktober 2023 domen från högsta rättsliga instans: fortsatt avel på cavalier king charles spaniel strider mot norsk djurskyddslag. Detta på grund av de stora hälsoproblem som rasen är behäftad med. Den norska domstolen slår även fast att avel på engelsk bulldogg endast får ske om man följer ett särskilt avelsprogram. ■

Stoppa fyrverkerierna!

Fyrverkerier orsakar stort lidande för både tama och vilda djur. Såväl hund-, katt- som hästägare vittnar kontinuerligt om svåra traumatiska upplevelser för sina djur. De höga ljuden kan orsaka allvarlig psykisk stress, fysiska skador och inte sällan dödsfall. SDF fortsätter därför samarbetet med Riksföreningen Stoppa Fyrverkerier för Privatpersoner i Sverige. Det innebär bland annat att vi uppvaktar politiker, driver kampanjer och informerar om skaderisker och konsekvenser med målet att förbjuda försäljning och användande av fyrverkerier för privatpersoner. Skriv gärna under vår namninsamling som finns på www.djurskydd.org. ■

Foto: Louise Cederlöf

Förstärkning på kansliet

Boel Sandros är sedan september 2023 anställd som sakkunnig på halvtid på Svenska Djurskyddsföreningen. Hon är veterinär och har tidigare främst arbetat med sällskapsdjur men också med lantbrukets djur där hon varit med och tagit fram kontrollprogram och utbildningar inom smittskydd.

På Svenska Djurskyddsföreningen kommer Boel Sandros, vid sidan av rollen som vice ordförande i föreningens styrelse, att ha ansvar för lantbrukets djur och för hundar. Just lantbrukets djur ligger Boel Sandros extra varmt om hjärtat, inte minst för att det handlar om så många djur. Hon har på olika sätt i sitt arbete som veterinär försökt bidra till att bönder ska kunna hålla sina djur på ett schysst sätt, utan att gå med förlust.

– Även om det låter krasst kan vi inte bortse från den ekonomiska sidan av djurhållningen. I Sverige har vi på många områden en strängare lagstiftning än andra länder men om våra bönder inte får sin verksamhet att gå runt betyder det att färre djur kommer att ha glädje av de strängare djurskyddsreglerna.

Lösningen är att öka kraven på övriga EU-länder, inte att sänka sig till deras nivå, menar Boel. I det arbetet ingår bland annat att för SDF:s räkning delta i arbetsgrupper, svara på remisser och att företräda föreningen i olika sammanhang.

Vilken djurskyddsfråga anser du är viktigast för SDF att driva?

– I tillägg till att få till värdiga förhållanden för de livsmedelsproducerande djuren så är sund djuravel en viktig fråga. Aveln på framför allt hundar, men också katter, har gått åt ett mer och mer extremt håll. Varför väljer vi att skaffa och föda upp djur som på grund av sitt utseende har hälsoproblem? Det hoppas jag att vi kan belysa.

Att verka för djurskydd och djurvälstånd är självklart för Boel, och något som funnits med länge. Som barn tillbringade hon somrarna på en släktings bondgård, bland kor, grisar och höns, ”alla på samma bondgård, som det var förr”. Kansliet får också förstärkning genom Boels nioåriga boxerhane Preben. De har nyligen upptäckt att de båda gillar agility.

– Det är aldrig för sent att lära gamla hundar att sitta! ■

Projekt för sällskapsdjur

Under några dagar i september deltog Svenska Djurskyddsföreningen i årets International Companion Animal Welfare Conference på Cypern. Delegater från hela världen kom för att delta på konferensen som handlade om hur vi kan öka djurskyddet för våra sällskapsdjur.

Text & foto: Linda Devine

En viktig fråga under konferensen var hur den stramare ekonomiska situationen i världen påverkar husdjurens välfärd och skydd. Flera framgångsrika projekt pågår nu inom EU för att stötta dem som har det svårt: I Storbritannien erbjuds till exempel djurägare med dålig ekonomi gratis foder till sina husdjur. På så sätt kan djurägarna behålla sina djur i stället för att de omplaceras eller blir hemlösa. Och i Milano i Italien finns en organisation som i samverkan med lokala myndigheter arbetar för att erbjuda hemlösa människor, som det setts en kraftig ökning av under pandemin, vård och mat till sina husdjur samt hjälp att komma på fötter med bostad och arbete.

Bland de större internationella projekten syftar flera till att utrota rabies. I Indien passar man på att rabiesvaccinera de hemlösa hundar man kastrerar. Konceptet har varit mycket framgångsrikt och har radikalt minskat antalet rabiesfall. Enligt studier har det även gett människorna en mer positiv syn på gatuhundarna.

Under resan gavs konferensdeltagarna även möjlighet att besöka ett lokalt hundhem. På Cypern finns många

Två hundar som söker nya hem på ett lokalt shelter på Cypern.

hemlösa hundar och det är tyvärr vanligt att jakthundar överges när de inte längre anses fylla någon funktion. Två engagerade cyprioter har på mycket kort tid byggt upp en omplaceringsverksamhet med ett helt nytt hundhem. Fokus ligger på att hundarna ska få bo i en lugn miljö som möjliggör förberedelse och träning, så att de sedan kan adopteras och passa in i ett nytt familjehem. ■

Uteblivna medel till 3R

I regeringens budget för 2024 finns inga öronmärka pengar till Sveriges 3R-center, ett kompetenscenter för att ersätta, minska och förфина djurförsök. Majoriteten av personalen på 3R-centret har nu varslats av Jordbruksverket i oktober.

Att regeringen ”bytt kurs” och slutar öronmärka pengar till 3R-centret har mötts av stor kritik och förvåning. Enligt EUs direktiv ska alla medlemsländer arbeta enligt 3R-principen med målet att fasa ut försök på djur i vetenskapliga ändamål.

Frågan har även lyfts i riksdagen av Miljöpartiets Rebecka Le Moine. Landsbygdsminister Peter Kullgren, KD, svarade då att ”även om den särskilda satsningen på Sveriges 3R-center upphör” så har Jordbruksverket fortsatt i uppdrag att arbeta för detta.

– 3R är en viktig del i djurskyddslagstiftningen för våra försöksdjur. Om 3R-centret inte längre kommer ha tillräckliga resurser för att bedriva motsvarande verksamhet som de har idag innebär det ett enormt bakslag för både djurskyddet och det slutgiltiga målet att fasa ut försöksdjuren, säger Linda Devine, sakkunnig på Svenska Djurskyddsföreningen. ■

Sök bidrag till din forskning för djurs välmående.

Forskar du inom veterinärmedicin, husdjursvetenskap eller andra områden som ämnar att på något sätt hjälpa djur få ett bättre liv? Då kan du söka ekonomiskt bidrag från Petra Lundbergs stiftelse. Ansökningsperioderna är öppna mellan 1 juli till och med 30 september samt mellan 1 november till och med 31 januari. Blanketter och mer information om hur du söker hittar du på vår hemsida.

www.petralundbergsstiftelse.se

Petra Lundbergs stiftelse ämnar att förbättra djurs livsvillkor. Genom främst ekonomiska bidrag stödjer vi organisationer och individer som arbetar för att skydda, hjälpa eller förbättra livsförutsättningarna för utsatta eller utrotningshotade djur. Stiftelsens styrelse kan också stödja i andra egenskaper om det främjar stiftelsens övergripande mål.

Petra Lundbergs stiftelse

Slutet för minkfarmerna?

I september kom beskedet som djurskyddsvärlden väntat på i decennier: regeringen föreslår ekonomiskt stöd till de minkföretagare som frivilligt avvecklar sin verksamhet. Man vill också se över djurskyddslagen för att eventuellt förbjuda pälsdjursuppfödning. I Sverige handlar det om ett 20-tal minkfarmer som fortfarande finns kvar.

Text: Louise Cederlöf

I budgetpropositionen för 2024 som presenterades i september föreslår regeringspartierna ihop med Sverigedemokraterna att avsätta 180 miljoner under 2024 och 2025 som stöd till de minkföretagare som frivilligt avvecklar sin verksamhet. Parallellt ska en översyn av djurskyddslagstiftningen inledas för att utreda om lagen ska ändras så att pälsdjursuppfödning inte längre blir tillåtet.

– Detta ekonomiska stöd kommer möjliggöra för minkföretag att på ett planerat och ordnat sätt avveckla sin verksamhet, säger landsbygdsminister Peter Kullgren, KD, i ett pressuttalande.

Regeringen påpekar i sitt besked att minkföretagarnas inkomster påverkades negativt under coronapandemin då många förebyggande smittskyddsåtgärder infördes. Man tror också att ett generellt EU-förbud kan vara på gång inom kort. Många länder inom EU har redan förbjudit pälsfarmer eller är på väg att förbjuda. Det finns en stark opinion mot att föda upp djur för deras päls skull, det visade inte minst kampanjen och medborgarinitiativet Fur Free Europe som i våras samlade över 1,7 miljoner namnunderskrifter.

Fur Free Europe lanserades i maj 2022 och bakom initiativet står fler än 80 djurskyddsorganisationer, däribland Svenska Djurskyddsföreningen. Kampanjens syfte var att uppmana EU att förbjuda pälsfarmer och pälsprodukter från den europeiska marknaden (även förbud mot import). Att så många av Europas invånare valt att skriva under innebär att EU-kommissionen är skyldiga att ta upp frågan senast vid utgången av 2023 och vidta åtgärder.

– Det är mycket positivt att regeringen lyssnat på medborgarnas vilja om att lägga ned minkuppfödning i Sverige. Fler än 100 000 signaturer i Fur Free Europe kom just från Sverige. Djurskydd och pälsdjursuppfödning har aldrig varit förenligt och vi gläds åt att man nu även ser över ett totalförbud. Det kan inte finnas undantag från djurskyddslagen för vissa typer av verksamheter. Det här är ett stort steg i rätt riktning, säger Linda Devine, sakkunnig på Svenska Djurskyddsföreningen.

De politiska turerna

kring minkarnas öde i Sverige har genom åren varit många. Tidigare fanns också räv- och chinchillauppfödning för pälsproduktion här men dessa stängdes som en följd av att strängare regler infördes för hur djuren fick hållas. Rävar skulle till exempel hållas på ett sådant sätt att deras be-

hov av att vara tillsammans med andra rävar, gräva och röra sig tillgodoseddes. Ingen farm kunde leva upp till de bestämmelserna varför den sista rävfarmen stängdes 2001. Den sista chinchillafarmen slog av liknande skäl igen 2014.

Att minkfarmerna tilläts fortsätta – trots minkens väldokumenterade behov av att kunna simma, klättra och jaga – har av många setts som en skamfläck för Sverige. De små burarna har inte gett dem möjlighet att bete sig naturligt. Professor emeritus vid SLU, Bo Algers, kommenterade frågan i Djurens Värld nr 4 2022:

– Att vi fortfarande tillåter mink i bur i Sverige beror på att Jordbruksverket är fega och styrda av LRF. Jordbruksverket prioriterar näringens intressen framför djurskyddet, trots att de har ansvar för bägge. ■

Minkar behöver simvatten för att må bra, det är väl belagt i flera studier. I minkfarmernas burhållningssystem är det en omöjlighet.

Krönika

Försöksdjur och forskare i samma tombola

Sverige har världens bästa djurskydd – det känner vi igen. Myndigheter och andra älskar att säga det. Problemet är bara att det finns andra länder som säger samma sak om sig själva. Vem har rätt?

Det finns metoder att mäta detta. Då kommer Sverige högt, men är aldrig först – vi hamnar i bästa fall bland de tre bästa. Eller i vissa mätningar så lågt som på sjunde plats bland världens länder.

Vi kan ta bedömningen av djurförsök som exempel. Där är det ett stort problem för både djuren och forskarna att de djurförsöksetiska nämnderna fattar olika beslut i samma slags ärenden. Åtgärder godkänns i en nämnd men stoppas i en annan. Systemet är en enda tombola.

Själva skyller nämnderna problemen på resursbrist, och under åren har man föreslagit olika åtgärder. För tjugo år sedan beslöt Djurskyddsmyndigheten till och med att tillsätta handläggare som skulle hjälpa nämnderna att följa regelverket och inte skilja sig från varandra. En klar förbättring – om den genomförts.

Men så blev det regeringsskifte. Djurskyddsmyndigheten avskaffades och de nya handläggarna med den. Vadå problem och resursbrist? Det har jag inte hört talas om, sa den nye landsbygdsministern. Och så fortsatte allt som förut.

Lotteriet gäller inte bara plågsamma försök på djur som möss. Ett exempel: Kor har laglig rätt till utevistelse åtminstone en del av året, men en forskare (med LRF i bakgrunden) ville göra ett försök som kunde visa att de kunde hållas inomhus året runt. Drivkraften var naturligtvis ekonomisk, inte omsorg om korna.

Göteborgsnämnden avslag ansökan, varefter man skickade den till Uppsalanämnden i stället. Den hade då kompletterats med ett flera sidor långt ordsvall med relevanta och irrelevanta aspekter ur litteraturen blandade om varandra. Tunga nya sakargument var det däremot smått med.

Därmed vilade nämndens ställningstagande på tyckanden och bedömningar. Och den här gången var det tillräckligt många i Uppsala som lät sig övertalas och tyckte ”rätt”. Försöksledaren drog alltså en vinstlott, och försöket med inomhuskor kunde genomföras. Fyra ledamöter, bland annat en djurskötare och en professor,

reserverade sig mot godkännandet.

Ingen som sett ett kosläpp, där de stora djuren hoppar och skuttar av glädje att äntligen få komma ut på bete, tvivlar på hur korna skulle röstat. Men de har ingen rösträtt.

Vad kan man göra åt systemets vagheter och tyckanden?

Vårt tidigare regelverk kunde direkt förbjuda vissa olämpliga eller plågsamma åtgärder och tillåta andra först efter prövning av den centrala myndigheten. Därmed fick man en någorlunda enhetlig och kompetent bedömning.

Men det var då det. Reglerna har ändrats. Nu kan en enskild nämnd fatta beslut som går emot tidigare praxis, internationella riktlinjer och förbud som andra, civiliserade länder ser som självklara. Målet är decentralisering. Djuren och forskaren har hamnat i ett lotteri som är ännu värre än tidigare. Även viktiga punkter i försöksdjursdirektivet och djurskyddslagen väger lätt när nämnden tycker till.

Och som om detta inte räcker: Jordbruksverket har publicerat planer att organisera om – läs: i praktiken försvåra – arbetet i de djurförsöksetiska nämnderna. Förslagen (som ej diarieförts!) är verklighetsfrämmande och visar ingen kunskap om hur nämndarbetet går till i praktiken, men man hoppas de ska spara pengar. Forskarna har gått i taket och morrar om att avgå om förslagen blir verklighet. Som vanligt har lekmännen inte informerats (de utgör visserligen hälften av nämndernas ledamöter, men det finns en statushierarki i det demokratiska Sveriges statliga nämnder). De skulle dock säkerligen reagera likadant.

Och lika absurt: det viktiga 3R-centrum som har en central roll för att främja genomförandet av direktivet och djurskyddslagen har man just börjat montera ner till en oigenkännlig formalitet. Där finns det också pengar att spara. På mössens och kornas bekostnad.

Det svenska djurskyddet går mot en mörk tid. Är Sverige bland de tre-fyra länderna med bäst djurvälstånd?

Knappast. ■

Av Inge Skog, ledamot av Lunds djurförsöksetiska nämnd sedan 1992

Efter pandemin – då antalet hundar i samhället blev fler – och en lagändring 2017 har efterfrågan på att kunna ta med hunden på restaurang, café och hotell ökat drastiskt. Det har gjort att utbudet på serveringsställen som tillåter hund också har ökat stort. Fortfarande välkomnar dock det stora flertalet inte hundar.

Stor ökning av Hundar på krogen

Tidigare var man hänvisad till uteserveringar om hunden skulle med på restaurang. Men inte längre. En lagändring 2017 och pandemins rekordökning av nya hundägare har gjort att allt fler restauranger och caféer nu välkomnar fyrbenta gäster inomhus. Vissa har till och med en särskild meny bara för vovven.

Text: Louise Cederlöf

Under bordet på restaurang Pitchers ligger blandrashanen Wapo hopkurad på hussets jacka, till synes oberörd över den intensiva aktiviteten som pågår i lokalen. Serveringspersonal som jäktar fram och tillbaka, höga skratt och gästbyten vid angränsande bord bekommer honom inte. Inte heller verkar han ta notis om de kulinariska dofter som fyller rummet.

– Han är van vid sådana här miljöer.

Jag har med honom överallt, säger husse Mathias Emilsson som normalt bor med Wapo i Luxemburg.

Sedan 2017 har det varit tillåtet i Sverige att ta med hunden på krogen, det vill säga: det är upp till restaurangägaren själv att bestämma om hundar är välkomna eller inte.

Innan dess var det av hygieniska skäl förbjudet för sällskapsdjur att vistas i lokaler där mat serverades, även om ett fåtal restauranger och caféer ändå kunde tillåta det på grund av hur lokalen var utformad. Fortfarande gäller att sällskapsdjur inte får följa med om livsmedel riskeras att smittas eller smutsas ner, som till exempel i ett kök där mat tillreds. Men det är framför allt efter pandemin, då rekordmånga valde att skaffa hund, som portarna har slagit upp brett.

– Efterfrågan har blivit enorm. Dels för att så många har skaffat hund de senaste åren, och dels för att det har blivit mer accepterat i samhället att ta den med sig till olika platser, säger Veronica Håård, grundare av Hundvänliga guiden med tillhörande appar ”tamedhunden” och ”bringthedog”.

I Jordbruksverkets register finns numera 1 115 000 hundar och hos Svenska Kennelklubben nyregistrerades

62 894 under 2021, vilket är den högsta siffran sedan 1973. För Veronica Håård började funderingarna på att kunna ta med hunden ”på lokal” 2012, när hon och maken Fredrik fick Jack Russell Gordon. Sedan dess har det blivit ytterligare en omplacering från Hundstallet, en blandrashane som tyvärr gick bort för något år sedan.

– Vi har bott mycket utomlands och där har det varit väldigt enkelt att ha med sig hund på olika platser. I Edinburgh fanns en tjänst där man kunde se vilka pubar som välkomnade hundar och det var så vi fick idén till tamedhunden.se

På tamedhunden.se visas kartor där hundvänliga restauranger, pubar, caféer och hotell är utmärkta, både i Sverige och Europa. Inställningen till medföljande hund rankas därefter genom en färgkodning. **Svart** betyder att etablissemang bryr sig lite extra om hundar och deras ägare, till exempel lånar ut filtar eller har en särskild hundmeny. **Grått** betyder att vissa begränsningar finns i serviceutbudet, exempelvis att man har tillgång till begränsad meny (som barmeny i stället för restaurangmeny) och så **grönt** som kort och gott innebär hundvänligt utan vare sig begränsningar eller extra service. Apparna för mobiltelefon, en på svenska och en på engelska, är gratis att använda och finansieras via djurrelaterade annonser.

Vad ska man då tänka på för att det ska gå lika smidigt som för Wapo och hans husse i inledningen? Ganska mycket, tycker Veronica Håård. Framför allt handlar det om att visa hänsyn. Att inte förutsätta att andra människor gillar hundar eller vill ha dem i sin absoluta närhet. ➤

» En del människor är rädda, en del kan vara allergiska, andra kanske tycker att det blir stökigt. För stökigt kan det bli, även om många situationer går att undvika med lite eftertanke och framförhållning.

– På en restaurang ska många olika typer av gäster samsas, det är många behov som ska tillgodoses. Jag tycker att man ska välja ställe med omsorg, som inte är för stökigt med för mycket spring runt borden. Man kan också försöka sätta sig i en lugnare hörna och om man är två placera hunden mellan sig, som skydd mot omgivningen. Det gör den tryggare och att den kan koppla av i stället för att titta på allt som rör sig runt omkring. En annan sak är att inte ha för långt koppel.

Veronica understryker också vikten av att socialisera sin hund innan man börjar ta med den in på serveringsställen, att vänja den vid olika miljöer och att låta eventuella hundmöten ske utanför och inte inne på en restaurang.

– Man måste skapa förutsättningar för en stressfri miljö helt enkelt.

Att det i samhället nu finns många som är helt nya i sitt hundägarskap – en effekt av pandemin – kan märkas extra tydligt i de här sammanhangen, menar Veronica.

Ibland får de in rapporter om att en restaurang inte längre välkomnar hundar. De kontaktar då ägaren och frågar om det stämmer, och vad som föranlett ändringen i policy.

– Ibland har vi fått reda på att det uppstått kalabalik och att det är orsaken till att restaurangen har ändrat sig. Någon kanske har släppt in sin hund utan koppel när det redan varit en annan hund i lokalen. Vi har också hört om hundar som gjort utfall och börjat skälla på förbipasserande. Nyblivna hundägare förstår kanske inte hur viktigt det är att miljöträna sin hund. Det kan ställa till det lite.

Hur reagerar övriga gäster? Är de positiva eller blir de irriterade?

– Både och, skulle jag säga. Jag har personligen inte varit med om några negativa upplevelser men det handlar som sagt om att visa hänsyn, åt alla håll.

Har ni några personliga favoriter?

– I Stockholm går vi gärna till Himmelska Hundar vid Tessinparken, liksom till Churchill Arms, där kan man få ett chambre séparée och sitta avskilt. Hotel Diplomat välkomnar små hundar i delar av restaurangen och är därför grålistad som ”begränsat välkomnande”.

Bor man på Hotel Diplomat kan man också boka

”
Det gäller att visa hänsyn, och att inte förutsätta att alla gillar hundar.

Ett tips är att placera hunden mellan sig och eventuellt sällskap, eller som här på bilden: mellan benen. Det gör att hunden känner sig trygg och lättare kan koppla av.

ett ”Very Important Pet”-paket till en kostnad av tusen kronor. Då ingår lån av nya skålar, hundsäng, filt och man får tuggben och hundgodis.

Flest hundvänliga restauranger och caféer återfinns i Stockholm och andra storstäder. Men det går att hitta ställen i hela Sverige på tamedhunden.se. På senare tid har många platser i Norden lagts till, liksom i länder som Storbritannien, Frankrike, Tyskland och Spanien. Men även om ökningen och efterfrågan på den här typen av serveringsställen har ökat drastiskt i Sverige de senaste åren tillåter faktiskt det stora flertalet restauranger inte att man tar med hunden, poängterar Veronica Håård.

– Fortfarande är det så att den som inte vill att hundar ska vara i den här miljön har ett väldigt stort utbud att välja mellan. Betydligt större än den som vill ta med sin fyrbenta familjemedlem.

För Mathias Emilsson och hans barn blir livet enklare – och trevligare – när alla familjemedlemmar, inklusive Wapo, kan följa med ut för en måltid eller en kopp kaffe. Men det är inget han tar för givet. Innan besöket på Pitchers ringde han därför restaurangen för att fråga om Wapo kunde följa med.

– Jag brukar alltid kolla av att det är okej innan jag tar med honom någonstans, så slipper man stå där och inte veta vart man ska ta vägen. Det är väldigt kul att fler och fler ställen nu accepterar hundar. ■

Veronica och Fredrik Håård är grundare av Hundvänliga guiden och appen tamedhunden.se. Här med restaurangvana hunden Gordon.

6 hundfavoriter

Rosersbergs slottshotell – Sigtuna/Uppland
 Häringe slott – Södertörn/Södermanland
 Brevikens trädgårdscafé – Karlsborg/Västergötland
 Forslundska villan – Östhammar/Uppland
 Blackbird – Göteborg/Västergötland
 Kretsloppshuset – Mörsil/Jämtland

Statistik från Hundvänliga guiden

Siffrorna visar att många fler söker efter information om var det är tillåtet att ta med hunden nu än innan pandemin. Antalet tips har ökat från 50 till 210 i månaden. Listade hundvänliga serveringsställen har också ökat drastiskt: från 1300 till 3700 på fyra år.

Sommaren 2019

20000 besök på tamedhunden.se i månaden
 7000 unika besökare i månaden
 56000 sidvisningar i månaden
 50 tips i månaden
 1300 listade ställen i tamedhunden.se

Sommaren 2023

84000 besök på tamedhunden.se i månaden
 25000 unika besökare i månaden
 245000 sidvisningar i månaden
 210 tips i månaden
 3700 listade ställen i tamedhunden.se

2023 blev året då afrikansk svinpest tog sig in i Sverige. En länge fruktad djursjukdom som är hundra procent dödlig. Än så länge är bara vildsvin drabbade men risken finns att smittan letar sig in i tamgrisbesättningar, vilket skulle få förödande konsekvenser.

Hotet mot grisarna

Oron är stor bland landets grisbönder sedan **afrikansk svinpest** för första gången upptäcktes i Sverige i början av september. Än så länge är utbrottet begränsat till trakten runt Fagersta och har endast hittats hos **vildsvin**. Detta har medfört restriktioner för boende i området med bland annat förbud mot att vistas i skog och mark. Skulle smittan ta sig in i en **tamgrisbesättning** blir konsekvenserna däremot av en helt annan dimension. Men redan nu kan faktumet att afrikansk svinpest finns i landet påverka **djurskyddet** för Sveriges tamgrisar.

Text: Louise Cederlöf

I skrivande stund har afrikansk svinpest hittats hos 49 vildsvin, samtliga i Fagersta med omnejd. För de som arbetar med det här har det varit en tidsfråga innan smittan skulle komma till Sverige. Sedan 2014, då det första gången upptäcktes i EU, har de svenska beredskapsplanerna gått ut på att informera om hur man minimerar risken att få in smittan till tamgrisar. Susanna Sternberg, veterinär och professor i epizootologi och smittskydd vid Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, är därför inte förvånad.

– Grisbönderna och deras veterinärorganisationer har varit oroliga för det här länge. Det var inte helt oväntat att det skulle hända, men det var oväntat att det hände just där.

Att det dök upp just i Fagersta var förstas olyckligt för grisarna och djurägarna där, men i det större perspektivet kanske det får anses tursamt; endast ett femtiotal tamgrisar fanns i området. Jordbruksverket beslutade om avlivning av dessa efter att det första smittade vildsvinet hittades den 6 september 2023. Om det däremot skulle dyka upp hos vildsvin i områden med stora grisbesättningar, som i Skåne, Halland eller Västra Götaland, blir läget genast mer problematiskt, berättar Susanna Sternberg.

– Då är det stor risk att det kommer in till tamgrisarna.

Så vad skulle det innebära om smittan hittades hos vildsvin i områden med stora grisbesättningar? Först och främst betyder det att inga tamgrisar får hållas utomhus. Utegrisar löper högst risk att bli smittade i och med närbkontakt med vildsvin som gärna söker sig till sina tama artfränder i jakt på foderspill. De lantbrukare som har grisar i ekologisk produktion med utevistelse skulle därför helt behöva ställa om och hålla djuren inomhus. Men även de som har grisarna inomhus – det vill säga merparten – skulle behöva höja sin biosäkerhet

avsevärt om smittade vildsvin finns i trakten; höga, nergrävda staket runt anläggningen, fler barriärer inomhus och ännu striktare hygienrutiner än man har idag.

– Det skulle innebära en jättestor investering för gårdarna men också att man tvingades ha sina grisar på ett sätt som man kanske inte vill. I vissa länder har man byggt murar runt grisbesättningarna för att ingenting ska komma in, men svenska bönder vill inte ha det så.

Det var liksom inte därför man blev bonde, säger Susanna Sternberg.

Om smittan ändå tar sig in i en tamgrisbesättning innebär det att samtliga grisar i den besättningen måste slaktas direkt. Afrikansk svinpest är mycket smittsamt och hundra procent dödligt. När grisarna blir sjuka får de hög feber och inre blödningar. De kan också få diarréer, kräkningar och dräktiga suggor kan kasta sina foster. Susanna Sternberg beskriver det som en ”jobbig influensa” men att det är svårt att säga exakt hur plågsamt det är.

Dör gör de oavsett inom en vecka.

Fortfarande är det oklart hur smittan kom till Fagersta, om vildsvin har letat matavfall i sopor eller om någon kastat en skinksmörgås i skogen eller dylikt. Viruset kan finnas kvar länge i miljöer och i olika köttprodukter (men dör vid värmebehandling). Det enda man med säkerhet vet är att afrikansk svinpest kommit till Europa, och så småningom Fagersta, på grund av mänsklig aktivitet. För även om smittan funnits i många, många år hos vilda vårtsvin i Afrika, som inte blir sjuka av viruset, är det slutligen genom vårt resande som smittan kunnat förflytta sig över stora geografiska områden och ge upphov till den allvarliga grissjukdom vi nu ser i Europa.

– Det var när man tog över europeiska grisar till Afrika som sjukdomen ändrade karaktär. Och så funkar det med andra smittämnen och med zoonoser också. »

» När vi stoppar in ett värdjur, en människa eller annat djur, som inte ingår i ekosystemet då händer det saker, säger Susanna Sternberg.

Och det är i det läget, när en allvarlig djursjukdom sprids i nya värdjur, som den storskaliga och industriella grisproduktionen, med tusentals djur i en och samma anläggning, blir sårbar. Konsekvenserna blir enorma.

Men hur påverkar det då djurskyddet? Smittskydd och djurskydd drar ofta åt samma håll, tycker Susanna Sternberg. Större utrymme i grisarnas boxar gör till exempel att risken för smittor blir lägre. Men när en farlig smitta är i omlopp kan djurskydd och smittskydd ställas mot varandra. Utevistelse går bort, man kan behöva ha kvar slaktsvin längre än vanligt i besättningen vilket gör att det blir trångt i boxarna, och halmen som grisarna bökar i kanske inte kan tas in.

– Ur smittskyddssynpunkt är den moderna produktionen med större enheter absolut mer sårbar. Och ur djurskyddssynpunkt så är det klart att det inte är ett perfekt sätt att hålla djur på. Samtidigt har vi i Sverige kommit långt med grishållningen, mycket av det man gör i andra europeiska länder har vi lämnat bakom oss för länge sen. Det skulle vara otänkbart här, säger Susanna och syftar bland annat på fixering/fasthållande av suggor och kapning av svansar, det senare visserligen förbjudet inom EU men förekommer i stor utsträckning

Foto: Jenny Svennås-Gillner, SLU

Foto: Jenny Svennås-Gillner, SLU

Griskultingar på SLUs forskningscentrum i Uppsala-Lövsta.

ändå.

Men även i Sverige har den genetiska utvecklingen gått mot större kullar och intensivare produktion. Lantbrukarna har svårt att få ihop ekonomin, och konsumenterna vill ha billig mat. Det är dock inte grisbönderna som drivit på den utvecklingen, menar Susanna Sternberg.

– Det är ett slags allmän galenskap som drivit på det. Vi har en affärsmodell som driver djurägaren ifrån sina djur. Storskalig produktion gör att vi tappar kopplingen till djur som individer. Då blir det svårare även som konsument att förstå att vi kanske måste betala för att de har det bra. Sen är det inte alltid så att småskaligt betyder bättre djurhållning, det förutsätter ändå att man har en djurägare som vet vad hen håller på med.

Roger Pettersson, generalsekreterare på World Animal Protection Sverige, har lång erfarenhet av djurskyddsarbete och var med och arbetade fram den nya, uppdaterade svenska djurskyddslagen som kom 2018. Han delar Susanna Sternbergs syn på den inbyggda sårbarheten i högentensiv djurhållning, ”de är per definition alltid väldigt känsliga för smittor”.

– Kommer afrikansk svinpest in i en tamgrisbesättning drabbar det så otroligt många individer. När det gäller andra smittor så kan anläggningarna verka som en reservoar. Det gör dem till perfekta grogrunder för olika

Utegrisar är mest sårbara för att bli smittade av afrikansk svinpest från vildsvin som drabbats av viruset. Även halm kan föra med smitta in i svinstallarna.

virus, och för zoonoser. Stressade djur blir också lättare sjuka och angripna av virus.

Fruktan för just afrikansk svinpest har gjort att många grisuppfödare nu diskuterar om man över huvud taget kommer att ha grisar utomhus i Sverige framöver.

– De jag har pratat med som har utegrisar säger att de kommer att sluta med sin uppfödning om afrikansk svinpest sprider sig över landet. Frågan är åt vilket håll produktionen då kommer att gå: småskaligt och närproducerat eller storskaligt och billigt?

Både Sternberg och Pettersson är överens om att vi där står inför ett vägval. I vår ska Roger Pettersson åka på studiebesök till Kina. När den afrikanska svinpesten kom dit slogs ”backyard farming” ut, alltså utegrisar på små bakgårdar. I stället valde man stora enheter med extrem biosäkerhet; höghus där grisarna hålls staplade våning på våning i olika zoner för att hålla borta smitta, och där allt från kulting till färdigpackat fläskkött ryms i samma anläggning.

– Det är förstas en helt onaturlig miljö för grisen och något som jag tror skulle vara främmande för oss. Svenskarna efterfrågar ändå hög djurvälstånd. Jag tycker att man måste eftersträva djurhållning där djur får leva

sina liv naturligt. De ska ha bra liv, annars ska vi inte ha någon djurhållning.

Och har de ett bra liv i Sverige, anser du?

– Grisar här har för lite halm att böka med och slaktsvinen har för små utrymmen, det kan man inte låta bli att slå av när man går in ett stall. De kan omöjligt utföra sina naturliga beteenden med de förutsättningarna. Men visst, vi klipper inte svansar eller tänder och vi håller inte djur fixerade.

Sverige har också förhållandevis låg antibiotikaanvändning, påpekar Roger Pettersson. I många andra länder använder man rutinmässigt antibiotika för att hålla djuren friska fram till slakt.

– Den typen av djurhållning ska vi naturligtvis inte ha, vare sig för djuren eller vår egen skull. Det sätter oss i risk också.

Att jämföra grishållning länder emellan kan dock vara vanskligt, menar han. I stället borde vi prata om producenter.

– Jag tycker det är ganska stor skillnad på svensk grisuppfödning jämfört med många andra länder. Men med det sagt: det finns grisuppfödning i Danmark som får det att vända sig i magen, men där finns också grisuppfödning som är snäppet bättre än i Sverige. Det kan skilja väldigt mycket mellan producenter. ■

”

Djuren ska ha bra liv, annars ska vi inte ha någon djurhållning.

Foto: Jenny Svennås-Gillner, SLU

Utvecklingen både i Sverige och internationellt går mot större kullar och intensivare produktion. Här ses diande kultingar vid SLU, Lövsta.

Afrikansk svinpest

- Ursprungligen från Afrika, söder om Sahara.
- I Europa var smittan länge begränsad till Sardinien, med enstaka utbrott i Spanien. 2007 fick dock afrikansk svinpest fäste i Georgien och har därifrån spritt sig till närliggande länder. Sedan 2014 förekommer afrikansk svinpest i flera EU-länder.
- Smittar via direktkontakt mellan djur, och genom indirekt överföring via exempelvis människor, transportbilar, redskap m.m.
- Viruset kan överleva flera år i kylt, fryst och rökt/saltat kött vilket gör matavfall till stor smittspridare. I Afrika har symptomfria vårtsvin stor betydelse för smittspridningen, liksom mjuka fästingar i vilka virus förökar sig.
- Smittar ej till människor.

Källa: SVA

Vintermatning gör småfåglar friskare

Brukar du mata fåglar under vintern? Nu finns det ytterligare en anledning till att fortsätta med det. Ny forskning från Lunds universitet visar nämligen att matning under vinterhalvåret inte bara gör småfåglaorna mätta, de blir också friskare.

Text: Louise Cederlöf

Nattetid sänker småfåglar sin kroppstemperatur med flera grader för att spara energi. Om de utsätts för infektion är kroppens första reaktion att höja kroppstemperaturen för att bekämpa infektionen. I den nya studien kunde man se att fåglar som matades inte behövde sänka sin temperatur på natten lika mycket som fåglar som inte hade tillgång till foderbord. Därför blev det mindre energikrävande för dem att genomgå en infektion. Fåglar som blev matade på vintern fick således bättre hälsa än de utan tillgång till foderbord.

– Många människor tycker om att mata fåglar. Vår studie visar att detta kan ha en positiv inverkan på våra småfåglaors förmåga att bekämpa infektioner, säger Hannah Watson, biolog vid Lunds universitet.

Det finns således all anledning till att fortsätta – eller börja – mata småfåglar under vinterhalvåret. Men vad ska man tänka på? Olika fåglar har olika favoriträtter. Genom att titta på näbben kan man få en ledtråd till vad de tycker om. Smala näbbar lämpar sig för att pilla med insekter medan kraftiga näbbar är bra på att knacka hårda fröskal. Energi är viktigt för alla fåglar, särskilt om det är kallt. Energirika frön med fleromätade fetter som solros- och hampfrö är i regel bättre än mättat fett som ister och kokosfett. Det är också bra att variera fåglarnas kost, till exempel med olika sorters frön, fallfrukt, äppelskrutt och rönnbär – liksom att städa utfodringsställena med jämna mellanrum.

Stöd Svenska Djurskyddsföreningens
arbete för djuren.

Swisha en gåva till 1230 960708

Märk gärna gåvan med ditt namn.

Vem äter vad?

Hampfrö: grönfink, domherre, bofink, bergfink, gråsparv, pilfink, talgoxe, blåmes

Solrosfrö: grönfink, domherre, stenkäck, talgoxe, nötväcka

Havre, brödbitar: gulsparv, gråsparv, turkduva, ringduva

Vildfågelfrö, burfågelfrö, linfrö: gråsparv, pilfink, bofink, bergfink, siskor, järnsparv

Bokollon: bofink, bergfink, nötväcka

Ekollon: nötskrika, nötkråka, ringduva, nötväcka

Hasselnotter: nötskrika, nötkråka, större hackspett

Osaltade jordnötter: de flesta mesar, nötväcka, siskor

Talg, ister, späck, kokosfett: blåmes, talgoxe, kungsfågel, större hackspett, nötskrika, skata

Äpple, päron, banan, rönnbär: trastar, sidensvans

Källor: Lunds universitet, Naturskyddsföreningen

Gåvo-
givare

Varmt tack! alla gåvogivare

TILL MINNE AV

Eva Wikenfors

Kjell Wikenfors Bredaryd
 Christer, Anita och Eva Svensson Rimfors
 Gunilla Edvardsson,
 Eva Jäderström och
 Birgit Pettersson med familjer Ullared
 Karin och Bengt-Åke Nilsson

Rebecka Ulfbeck Jonsson

Barbro Johansson,

Arne och Svenne Hökerum
 Britt-Louise Johansson,
 Thommy och Amelia Falkenberg
 Börje Ekman och
 Berit Björling Herrljunga
 Epp Laas & Elisabet Hylander Ljung
 Gunilla Källman Göteborg
 Gunvor Nordenvall Varberg
 Kerstin Karlsson & Stig Levin Ljung
 Lena Wendt Ljung

Mats Augustsson Lena Jan
 Andreas Lars Augustsson Varberg
 Pia Josefsson, Annica,
 Margareta och Ing-Marie
 Therese o Börge, Peter, Henrik o
 Jenny, Marie-Louise o Kjell Borgstena
 Tomas och Christina Olofsson Fristad

Sven Niemi

Gerd och Johan Ahlén Olofstorp

GÅVOR

Fri veterinärvård

Anders Rex Ludvika
 Anita Pettersson Kiruna
 Ann Cecilia Möller Sundbyberg
 Ann Ljungström Örebro
 Anna-Maria Frejd Nacka
 Ann-Britt Bäcklund Hällestad
 Annika Stéenmark Kustemo Stockholm
 Ann-Mari Moberg Tärsjö
 Ann-Marie Hellman Billesholm
 Ann-Sofi Thorsén Älta
 Ann-Sofie Hallenberg Tierp
 Barbro Åredal Stockholm
 Britt Blomqvist Stockholm
 Britt-Marie Persson Solna
 Christina Gustafson Mörbylånga
 Ditte Olovsson Karlskoga
 Elena Duarte Uppsala
 Elenor Gullbrink Ingarö
 Elin Liljegren Hestra
 Elisabeth Bäck
 Erika Edfors Stora Blåsjön
 Eva Brentel Sundsvall
 Eva Eriksson
 Eva Friberg Täby
 Eva Johansson Kungsbacka
 Fanny Hall Gällnöby
 Geja Margaretha Beijar Gävle
 Gullvi Andersson Göteborg
 Gunilla Arnoldsson Johansson Lajksjöberg
 Gunnel Skeppholm Stockholm
 Göran Karl Björn Nilsson Lövstabruk
 Helena Pechter Limhamn
 Iréne Swenson Kode
 Jane Stolperud Sköndal
 Jenny Pålsson Mattmar
 Karin Johansson Norén Lidingö
 Karin Sinclair Hunnebostrand
 Katrin Pettersson Stigtomta
 Kristina Cardevik Dingle
 Kristina Ålrud Dingle
 Kristofer Norling Degerfors

Leena Sammalkorpi Åkersberga
 Lena Berg
 Lena Glanzén Strömsnäsbruk
 Lena Nord Frösön
 Lennart Hägglund Strömsund
 Linda Fjellström Umeå
 Louise Sjöö Tyresö
 Maida Jobst Borås
 Maj Berit Saga Andersson Hägersten
 Margareta Wikström Danderyd
 Margarita Rossander Mariefred
 Maria Carlsson Mölndal
 Maria Morau
 Maria Sjödahl Österhaninge
 Mariann Sagheim Järfälla
 Marianne Elisabeth Hellman Lidingö
 Marie Adams Ljungbyhed
 Marlene Sundberg Saltsjö-Boo
 Monica Damberg Västra Torup
 Ole Ihamäki Sala
 Petra Rothman Kungsbacka
 Pia Aderby Bromma
 Richard Girod Ljungsarp
 Solveig Feretti Uppsala
 Solveig Johansson Stockholm
 Sophie Cecilia Desirée Weidling Hallstahammar
 Stefan Andersson Skillinge
 Susanne Stampe Ås
 Torsten Lind Bromma
 Ulla Marian Wittrock
 Ulrika Lundblad

Igelkottar

Maija-Leena Eloranta Vänge

Övriga gåvor

Anders Gunnarsson Lidingö
 Anita Åsberg Göteborg
 Elisabeth Westlander Stockholm
 Ewa Wiorek
 Facebook Irland
 Jenny Palmgren
 Jonny Karlsson Nynäshamn

Lena & Staffan Eriksson Lidingö
 Marie Kling Bolkeus Hägersten
 Payex Sverige (Fonus) Visby
 Pennybridge Örebro
 Rigmor Westerlund Mellerud
 Sabina Hyöttylä Kristinehamn
 Stig Anders Johansson Partille
 Ulla Wiklund Trosa

Baloo och kompisar

Birgitta Jansson Södertälje

Barbro Berg 70 års dag

Irene Kammarinen Norrköping

För djuren i Ukraina

Agneta Elisabet Kidron Växjö
 Anneli Godman Munkagårda
 Annie Berggren Staffanstorp
 Barbro Forsling Saltsjö-Boo
 Birgitta Dahl Nättraby
 Britt-Inger Vikberg Ludvika
 Camille Forslund Sunne
 Catharina Kollberg Saltsjö-Boo
 Eva Lundberg Brottbys
 Evi Esperk Bagarmossen
 Karina Larsson Uppsala
 Katarina Holm Västerås
 Kerstin Löfberg Färjestaden
 Lisa Rolkert Täby
 Maija-Leena Eloranta Vänge
 Margareta Dags Norsborg
 Maria Örtengren Örebro
 Nina Lundkvist Nässjö
 Ramona Kjellsdotter
 Sonja Persson Göteborg
 Stig Grasser Edsvalla
 Ulrika Bergvall Grythyttan
 Wilhelm Tham Knutby
 Yvonne Rundqvist

God Jul & Gott Nytt År

”Fluffys bett känns som en femårsspruta”

När Ellie Forsell fyllde sex år fick hon en guldhamster. På födelsedagen stod buren bara där, med lilla Fluffy i. Ellie blev överlycklig – och jätteöverraskad, trots att hon tjatat hela året om att hon ville ha en hamster.

Text & foto: Louise Cederlöf

Då, på Ellies 6-årsdag i våras, var Fluffy bara några veckor gammal. Eller kanske sju. Nu är hon ett halvår och hennes päls är precis lika fluffig som hennes namn säger. Men det var inte Ellie som gav henne namnet.

– Hon hette Fluffy när hon kom. Det är ett fint namn. Jag har alltid önskat att jag heter det, och så fick jag en hamster som heter det i stället. Vilken tur!

Fluffy sover på dagarna när familjen är borta. Men på kvällen är hon vaken och springer gärna i hjulet. Hon tycker också om att komma ut till sin särskilda lekbur. Det är en papplåda som Ellie och mamma Johanna har inrett tillsammans.

– Hon gillar också att klättra i soffan. Och i mitt rum får hon vara lös på golvet. Ibland gömmer hon sig i min garderob, säger Ellie och håller upp Fluffy med båda händerna.

Hon har lärt sig hur man bäst håller i Fluffy för att det inte ska göra ont av klorna som är lite vassa. Lillebror är inte lika bra på det. Han brukar skrika: ”Aj, hennes händer är så stora”, berättar Ellie.

Det bästa med Fluffy är att hon tycker om att bli buren. Om Ellie själv hade varit en guldhamster tror hon också att hon skulle ha tyckt om det. Att bli buren och gosad med. Kanske hade hon känt sig mindre ensam då, funderar Ellie. En guldhamster måste nämligen bo själv, utan kompis.

– Om de var två skulle de krigas. Tänk om de var som människor och slogs med svärd? Vad konstigt. Men jag tror att hon vill ha en pojkvän ändå, säger Ellie och ropar högt åt pappa i köket att han måste köpa en pojkhamster till Fluffy.

Så värst jobbigt är det inte att ha en guldhamster,

tycker Ellie. Mamma städar buren men Ellie brukar ge Fluffy mat och vatten. Favoritmaten är solrosfrön. Sandbadet är också mysigt, där både kissar och badar hon.

– En gång kissade hon på golvet. När jag skulle torka upp det bet hon mig i lilltån. Det kändes som en femårsspruta ungefär, fast lite hårdare. Då blödde min tå litegrann. ■

Ellie Forsell älskar sin fluffiga guldhamster Fluffy. Det är mysigt att Fluffy tycker om att bli buren och att hon gillar att bli gosad med, säger Ellie.

Namn: Eleonora ”Ellie” Forsell
Ålder: 6 år
Familj: Mamma Johanna, Pappa Hannes och lillebror Valdemar 4 år
Bor: Bromma, Stockholm
Djur: Guldhamstern Fluffy

Vill du, som är högst 18 år, berätta om ditt husdjur i tidningen? Maila ett högupplöst foto på dig och ditt husdjur samt ditt telefonnummer till redaktionen för Djurens Värld: djurensvarld@djurskydd.org

	KATT SOM INTE KAN KLÄTTRA I TRÄD					GRÄVS IBLAND ÅT ANDRA	I HÖGRE GRAD	GJORDE MUS MEN EJ MUSARM	GÖRA HEMLIS KÄND	SPETS
	LEVER UPPE I TRÄDEN I BORNEOS OCH SUMATRAS REGNSKOGAR									SUGER UPP CA 10 L VATTEN I VARJE SLURK
	FÅGEL I TORREMOLINOS							ENLIG		KAN SKIDSPORT VA
	KAN HÖRAS MED LEVE						TRASIG PÅ VÄG MED ROMEO			LUDDIG
	HOMINID							BASTUBÄNK FIRAS 5E AUGUSTI		
	KAN SLÅ SITT BYTE I LUFTEN	POTATISGRODD	STATEN	INBILLNINGSKRAFT	EN WIKFORSS	KVÄVE	ARSENE & ÄRTVÄXT UPPFÖDNING		NAMNPREFIX	BALOO
ÄVEN KALLAD					TOFSIGA FÅGLARNA					INTE DÅ & INTE NU & INTE SEN
		PARVEL					REGENT I VATIKANSTATEN		SLÖ	
RÖTSIMPA		SPETÄLSKA			KAN TIK FÅ					
GEGGA					EN SÅN KAN VA SANDAD					SÅN KAN TRYTA
VÅNINGARNA										
BESKA	PEKDON					GÅ AV STAPELN		FÄRDIG		SKRIVPAPPER
			VÄLJUDSFÅGEL							RIKSREVISIONEN
			KÖR I STOCKHOLM							JORDART
GREPS RASANDE AV						BRÄNT LERGODS				
SKOL- & SJUKHUSRUM				GÖRS OFTA AV VINBÄR			MÖDOSAMT ARBETE			LEMURKRYSS 2023

Konstruktör: lena-holmlund.com

Rätt lösning till korsordet i nummer 3-2023:

DE FÄRGADE RUTORNA BILDAR ETT ORD = LÖSENORD

Skicka lösenordet till Svenska Djurskyddsföreningen, Sandsborgsvägen 55, 122 33 Enskede, eller maila till redaktionen: info@djurskydd.org

TÄVLA MED OSS

Senast 31 januari 2024 vill vi ha ditt svar. Glöm inte att ange din postadress. Bland de rätta lösningarna dras en vinnare som får tre trisslotter hemskickade.

	LÅNGSVANSAT MÄRDOJUR SOM INTE LUKTAR HALLON	LÄTA KVASTEN GÅ	UPPLOPP PÅ LÄMPLIG PLATS	GÄRVÄL VISS PRISSE	BEHÄLLNING	KAN GER ARDE I DRÄM	BILDANDES 1958 EFTER SPIUS NIKUPP-SÄNDNINGEN
	TYF AV MARKKATSLIKNANDE APA	S	K	U	N	K	
KRYDDPULVERKAREN	M	O	R	T	E	L	N
SOM HERR NILSSON	A	P	A				
LUKTARDE ELLER STEGÖSA	K						
ÄR JU INTE EN NORRLÄNDSK MARKT AV MJÖL OCH FÄRHÄLLARE	A	N	A	L	O	G	A
MEDELÄNSEN TJUT							
PIPER BLAND BLAD							
EMBALLAGEVÄKT							
LÖFTE							
NYBÖRJARE VID SPIS	A	N	A	L	O	G	A
ÄR TÄSTA IN HANDDUKEN ETT							
STORT KÖKKARL MED DRÄGI							
SOM TILLHÖR DJURRIKET							
GUACA-MOLEFRUKT	A	V	O	K	A	D	O
HÄR FÄJDER TÄCKTA TÄR	R	I	P	O	R		
LÄNGNÄBBING (RINGMED KÄRNA)							
SKRÖNING SVALKAR I STYRRESEN	P	E					
HÄR BOR CA 337 MILJONER	P	A	R	I	S		
LÖVARE LANTAN							
FRÄTTA FÄGELN PÅ LÄMPLIG							
ÄR TÄSTA IN HANDDUKEN ETT							
SÄDES-KÄRRE-SKAL							
FLYGANDE TEFAT							
MORSH VARUHUS							
LIGGER VID SEINE	L	S	M	E	D		
FREDS-PRIS (DESIGN)	T	U	T	U			
SÄN HAR PELARUKA BEN							
EL							
KÖRTRÄNT OCH SMABST KÖVALLUR SOM KANSKE VILLET	V	E	S	S	L	A	
FARBOR							
ON							
K							
L							
LEMURKRYSS 2023							

Konstruktör: lena-holmlund.com

Grattis Pernilla Owe i Bro som blev förra numrets korsordsvinnare.

Avsändare: Svenska Djurskyddsföreningen, Sandsborgsvägen 55, 122 33 Enskede

PÅ SPANING I NATUREN

Vackra matgäster

Att mata småfåglar vintertid är ju ingen ovanlig verksamhet. Men finns det några annorlunda fågelarter man kan försöka hjälpa och locka till sig? Som skapar lite variation? Så gick mina tankar fram till att den självklara och spännande tanken slog mig att försöka hjälpa de kanske vackraste av alla fåglar, sidensvansarna, som ibland kommer på besök hos oss i kalla vinterdagar.

Text & foto: Göran Ekström

Överallt i parker och i villaträdgårdar där det finns rönnbär är det inte ovanligt med stora flockar av dessa flygande skönheter. Men hur ska man komma dem så nära att en kamera går att använda eller bara på ett trevligt betraktningsavstånd?

Vissa år lämnar rönträden ifrån sig mängder av bär. Andra år förekommer nästan inga klasar alls av de lysande röda bären. Under sådana omständigheter när de vackra sidensvansarna kommer från sitt utbredningsområde i norr är det inte lätt att förstå vad de livnär sig på. Kanske det finns lite rester kvar av höstens lingon och annat men detta är ju också åtråvärt för mängder av trastar som kommer flockvis och plundrar rent.

Hur som helst föll jag för frestelsen att en höst samla frysen full av begärliga rönnbärsklasar när träden var extra givmilda med sin frukt. Då de flesta trastar flugit förbi längre söderut på senhösten hängde jag ut en hel del klasar, väl synliga. Så kom då tillfället när en flock hungriga sidensvansar flög förbi de plundrade rönnarna i området och upptäckte den stora inbjudningen. Säkert var de tjugo eller

trettio stycken som med ett väldigt frasande av alla vingars låte invaderade rönnbären. Efter bara några minuter var alla bär borta och tillställningen var över. Nästa dag upprepades det hela. Massor av individer som girigt tog för sig av vad som gavs under några korta minuter, och sedan var serveringen tom igen.

Efter matningen drog flocken vidare i tät sammanhållning, på spaning efter nya möjligheter i närområdet. Alltid var de i denna stora flock. Utom en enda avvikande individ, som fick heta ”spanarn”. Han, eller om det nu var en hon, satt ofta ensam och spanade mot serveringsplatsen. Kom oftast lite i förväg innan det stora gänget anlände och kunde därför inhämta en extra stor matranson. Ibland satt den lång tid ensam och spanade efter om det skulle komma något extra erbjudande för dagen. Givetvis gick detta inte att motstå. Så jag delade emellanåt ut en specialranson som gjorde att vi lärde känna varandra lite extra förtroligt. Att landa direkt i handen med frestande rönnbär gick efter en tid alldeles utmärkt. En fantastisk känsla att kunna närstudera denna fantastiska skönhet på bara några decimeters håll. ■